

Monarhia constituțională și partidele politice în România interbelică

1. Definiție

Regență = conducere provizorie a unui stat monarhic pe perioada absenței regelui, a incapacității sale (temporare) de a conduce sau a minoratului succesorului la tron.

2. Monarhia constituțională

- 1918-1940 - monarhia constituțională din România, reprezentată de membrii familiei de Hohenzollern-Sigmaringen, a cunoscut în perioada interbelică următoarele etape:

I. Ferdinand I (1914-1927):

- Primul Război Mondial a mărit popularitatea monarhiei, ca urmare a colaborării lui Ferdinand I și a reginei Maria cu armata, prezența acestora pe front și alături de refugiații de la Iași.

Politica internă:

- 1918 - s-a realizat Marea Unire;
- 1918 - introducerea votului universal, masculin;
- 1921 - înfăptuirea reformei agrare;
- 15 octombrie 1922 - la Alba Iulia, Ferdinand I a fost încoronat rege al României Mari;
- 1923 - adoptarea unei noi Constituții.

- 1925-1926 - popularitatea regelui a scăzut însă după război ca urmare a creșterii influenței politice a liderului liberal Ion I. C. Brătianu și a crizei dinastice (12 decembrie 1925: principele Carol, ca urmare a unei legături extraconjugale cu Elena Lupescu, a renunțat la tron; 31 decembrie 1925: moștenitorul tronului a fost declarat fiul lui Carol, principele Mihai).

Politica externă:

- aprilie 1919-28 martie 1920 - războiul româno-ungar: declanșat de proclamarea Republicii Sovietice Ungare, condusă de Bela Kun (1919) ⇒ forțele armate române, cu acordul Marilor Puteri, au înfrânt trupele comuniste maghiare și au ocupat temporar estul Ungariei;
- 1919 - România a aderat la Liga (Societatea) Națiunilor: statul român, prin intermediul ministrului de externe Take Ionescu, a acționat în sensul creșterii rolului acestei organizații în viața internațională, militând pentru adoptarea unor măsuri concrete de dezarmare, de descurajare a forțelor revizioniste;
- 1921 - diplomația românească a obținut garanții politice din partea Franței și a Regatului Unit, devenind membru fondator în alianța regională Mica Înțelegere: România, Cehoslovacia și Iugoslavia s-au aliat împotriva Ungariei revizioniste;
- 15-18 septembrie 1924 - răscoala de la Tatarbunar (sudul Basarabiei): revoltă țărănească armată de inspirație bolșevică, care a urmărit unificarea cu Republica Sovietică Socialistă Ucraineană și sfârșitul presupusei „*ocupații românești în Basarabia*” ⇒ înrăutățirea relațiilor româno-sovietice.

II. Regență (1927-1930):

- 20 iulie 1927 - regele Ferdinand I a murit, în urma unui cancer galopant la colon ⇒ conducerea țării a fost preluată de Regență;
- moștenitorul tronului, Mihai I (1927-1930; 1940-1947), nepotul lui Ferdinand I și fiul fostului principe moștenitor Carol, fiind minor (la urcarea pe tron a avut 6 ani), a fost substituit de o regență alcătuită din principele Nicolae de Hohenzollern, patriarhul Miron Cristea și președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție Gheorghe Buzdugan (după moartea sa va fi înlocuit de Constantin Sărățeanu).

Politica externă:

- 27 august 1928 - încheierea Pactului Briand-Kellogg: Franța și S.U.A. au propus eliminarea războiului din relațiile internaționale, tratat semnat mai apoi de alte 63 de state;
- 9 februarie 1929 - semnarea Protocolului de la Moscova (Protocolul Litvinov): România, U.R.S.S., Polonia și Letonia s-au angajat să pună în vigoare prevederile Pactului Briand-Kellogg.

III. Carol al II-lea (1930-1940):

Politica internă:

- 8 iunie 1930 - Restaurația carlistă: principele Carol s-a întors în România și cu ajutorul politicienilor (l-au ajutat liderii țărăniști Iuliu Maniu și Ion Mihalache) a obținut tronul țării, sub numele de Carol al II-lea;
- 1929-1933 - domnia lui Carol al II-lea a fost marcată la început de efectele Marii Crize Economice;
- 1930-1938 - regele a fragilizat sistemul de partide (1919-1940: 30 de guvernări), numind adesea la guvernare facțiuni minoritare ale partidelor istorice și cochetând cu idea unor guverne de concentrație națională, precum guvernele Nicolae Iorga-Constantin Argetoianu (1931-1932) sau Ion Gheorghe Duca (1933), pregătind astfel terenul pentru instaurarea propriului regim autoritar;
- 1930-1940 - pe parcursul domniei sale Carol a permis formarea unei camarile corupte în jurul său, sub patronajul amantei sale, Elena Lupescu;
- noiembrie 1933 - Carol al II-lea, prin intermediul guvernului Ion Gheorghe Duca, a intrat în conflict cu partidul de extremă dreapta Legiunea Arhanghelului Mihail, pe care l-a scos în afara legii ⇒ începutul prigoanei legionare;
- 29 decembrie 1933 - la Sinaia, legionarii, ca urmare a măsurilor punitive declanșate de guvernul Duca, l-au asasinat pe prim-ministrul lui Carol al II-lea;
- decembrie 1937 - instabilitate politică apărută ca urmare a alegerilor parlamentare (P.N.L., partidul câștigător, nu a obținut majoritatea în Camera Deputaților) ⇒ Carol al II-lea l-a desemnat pe Octavian Goga, șeful unui mic partid de extremă dreapta, P.N.C. (Partidul Național-Creștin), să formeze guvernul (ultima guvernare liberă înaintea instaurării regimului autoritar monarhic);
- 24 februarie 1938 - a fost adoptată o nouă constituție (elaborată de juristul Istrate Micescu): regelui i-a fost atribuită puterea executivă și cea legislativă („capul statului”), având dreptul de a conduce prin decrete-legi; partidele politice au fost desființate (au fost înlocuite de partidul unic Frontul Renașterii Naționale); s-a acordat drept de vot femeilor, dar a fost ridicată vârsta minimă de votare până la 30 de ani, fiind acordat numai pentru știutorii de carte ⇒ România a devenit un stat autoritar;
- 30 noiembrie 1938 - în contextul intensificării prigoanei legionare a fost asasinat liderul mișcării, Corneliu Zelea Codreanu ⇒ 21 septembrie 1939 - legionarii, conduși de Horia Sima, au răspuns prin asasinarea prim-ministrului Armand Călinescu și creșterea sprijinului populației pentru mișcarea de extremă dreapta.

Politica externă:

- 1934 - România a devenit membru fondator în alianța regională Înțelegera Balcanică: România, Iugoslavia, Grecia și Turcia s-au aliat împotriva Bulgariei revizioniste;
- iunie 1934-august 1936 - ministrul de externe Nicolae Titulescu a stabilit relații diplomatice cu U.R.S.S., scopul declarat fiind recunoașterea graniței comune româno-sovietice, pe Nistru ⇒ 1936 - relațiile s-au răcit, în contextul demiterii diplomatului român de către regele Carol al II-lea (la insistențele Germaniei naziste, care și-a văzut amenințată influența în Balcani);
- martie 1939 - regele Carol al II-lea s-a apropiat de Germania nazistă, cu care a semnat un acord economic ⇒ România a intrat, din punct de vedere economic, în zona germană de interese;
- 6 septembrie 1940 - în contextul dispariției României Mari și a cedărilor teritoriale în fața U.R.S.S. (Basarabia, nordul Bucovinei și Ținutul Herța: 28 iunie 1940), Ungaria (Nord-vestul Transilvaniei: 30 august 1940) și Bulgaria (Cadrilaterul: 7 septembrie 1940), Carol al II-lea a abdicat în favoarea fiului său Mihai I și a părăsit România, împreună cu Elena Lupescu.

3. Partidele politice

- 1919-1938 - democrația românească s-a maturizat: constituție modernă, separația puterilor în stat, vot universal (masculin), partide politice și o presă liberă;
- după Marea Unire din 1918 sistemul partidelor politice din România a suferit modificări importante:

I. Dispariția Partidului Conservator: ca urmare a introducerii votului universal și a reformei agrare.

II. Și-a continuat activitatea Partidul Național Liberal: formațiune de dreapta, condusă de familia Brătienilor. **Guverne liberale (1918-1937):** Ion I. C. Brătianu (1918-1919; 1922-1926; 1927),

Vintilă I. C. Brătianu (1927-1928), Ion Gheorghe Duca (1933) și Gheorghe Tătărescu (1934; 1934-1936; 1936-1937; 1937).

III. Minoritățile etnice din cadrul României Mari și-au creat partide proprii: Partidul Maghiar, Uniunea Maghiară, Partidul German, Partidul Popular Șvăbesc, Partidul Evreiesc și Uniunea Evreilor.

IV. Au apărut partide noi:

a. 1918 - P.P. (Partidul Poporului): liderul formațiunii de dreapta a fost generalul Alexandru Averescu. Gruparea politică a reprezentat interesele țărănimii și a micii burghezii, urmărind dezvoltarea generală a României interbelice. **Guverne (1918-1927):** Alexandru Averescu (1918; 1920-1921; 1926-1927);

b. 1918 - P.Ț. (Partidul Țărănesc): liderul formațiunii de stânga a fost Ion Mihalache. Gruparea politică a reprezentat interesele țărănimii, urmărind dezvoltarea economică a României prin intermediul agriculturii și a capitalului străin;

c. 1926 - P.N.Ț. (Partidul Național Țărănesc): s-a format prin fuziunea dintre P.Ț., condus de Ion Mihalache, și P.N.R. (Partidul Național Român) din Transilvania, condus de Iuliu Maniu. Deviza partidului a fost una a „*porților deschise*”. Liderii formațiunii de centru-dreapta/centru-stânga au fost: Alexandru Vaida-Voevod, Iuliu Maniu și Ion Mihalache. Gruparea politică a reprezentat interesele țărănimii și a unei părți a intelectualității, susținând a treia cale între capitalism și comunism, realizarea statului țărănesc, bazat pe agricultură și protejarea țărănimii. **Guverne țărăniste (1919-1933):** Alexandru Vaida-Voevod (1919-1920; 1932; 1932; 1933), Iuliu Maniu (1928-1930; 1930; 1932-1933) și Gheorghe Mironescu (1930; 1930-1931);

d. 1927 - P.S.D. (Partidul Social Democrat): principalul lider al formațiunii de stânga a fost Constantin Titel Petrescu. Gruparea politică a reprezentat interesele muncitorimii industriale, urmărind democratizarea țării și transformarea acesteia într-o societate socialistă. Partidul a dirijat activitatea majorității sindicatelor.

V. În spațiul politic românesc și-au făcut apariția partide extremiste, de stânga și de dreapta:

a. 1921 - P.C.R. (Partidul Comunist din România): s-a format ca rezultat al scindării ramurii bolșevice de extremă stânga de P.S.D.R. (Partidul Social Democrat Român). Politica partidului a fost dictată de Uniunea Sovietică. Conform programului partidului, România a fost considerată un stat multi-național, creație a imperialismului occidental, comuniștii români preconizând dezmembrarea statului național unitar. Liderii formațiunii de extremă stânga au fost: Gheorghe Cristescu și Ștefan Foriș. Gruparea politică a reprezentat interesele muncitorimii, urmărind transformarea României într-un stat comunist, după modelul U.R.S.S. 1924 - formațiunea a fost scoasă în afara legii, deoarece a militat pentru distrugerea Marii Uniri din 1918;

b. 1923 - L.A.N.C. (Liga Apărării Național-Creștine): liderul formațiunii de extremă dreapta a fost Alexandru C. Cuza. Gruparea politică a reprezentat interesele studențimii și a unei părți a intelectualității, având o orientare naționalistă și antisemită (împotriva evreilor);

c. 1927 - Legiunea Arhanghelului Mihail (1934: Totul pentru Țară): s-a format prin scindarea de L.A.N.C. Liderii formațiunii de extremă dreapta au fost: Corneliu Zelea Codreanu și Horia Sima. Gruparea politică a reprezentat interesele clerului ortodox, studențimii și a unei părți a intelectualității, cu o orientare naționalistă, antisemită și anticomunistă, militând pentru instaurarea unui regim totalitar (statul național-legionar), după modelul nazist. 1933 - formațiunea politică a fost scoasă în afara legii, ca urmare a intrării în conflict cu regele Carol al II-lea. **Gubernare (1940-1941):** în cadrul guvernului Ion Antonescu II;

d. 1938 - F.R.N. (Frontul Renașterii Naționale): a fost un partid înființat de regele Carol al II-lea, fiind primul partid de masă din România. Liderii formațiunii de extremă dreapta au fost regele Carol al II-lea, Armand Călinescu, Gheorghe Argeșanu și Constantin Argetoianu. Armand Călinescu a definit partidul ca fiind „*în principal o mișcare spirituală*”, de „*restabilire a drepturilor statului, a părților sale naturale*”, „*promovarea intereselor generale ale colectivității*” și „*(oferind) vieții un sentiment de valoare morală*”, (ideologia formațiunii politice a fost descrisă drept „*fascism de operetă*”). **Guverne (1939-1940):** Armand Călinescu (1939), Gheorghe Argeșanu (1939), Constantin Argetoianu (1939), Gheorghe Tătărescu (1939-1940; 1940) și Ion Gigurtu (1940).

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=V3FRzUJUyYI>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZKBz-NEIdeY>

<https://www.youtube.com/watch?v=oufjAIvVEA>

BIBLIOGRAFIE:

1. Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, *Mic dicționar enciclopedic de termeni istorici*, Editura Meronia, București, 2008.
2. Barnea, Alexandru (coordonator), Manea, Vasile Aurel, Palade, Eugen, Teodorescu, Bogdan, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2007.
3. Petre, Zoe (coordonator), Căpiță, Carol, Stănescu, Ecaterina, Lung, Ecaterina, Livadă-Cadeschi, Ligia, Ciupală, Alin, Țurcanu, Florin, Vlad, Laurențiu, Andreescu, Sorin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corint, București, 2008.
4. Adăscăliței, Felicia, Lazăr, Liviu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Corvin, Deva, 2007.
5. Băluțoiu, Valentin, Grecu, Maria, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2007.
6. Scurtu, Ioan, Cristea, Nicolae, Curculescu, Marian, Dincă, Constantin, Soare, Aurel Constantin, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Economică Preuniversitară, București, 2008.
7. Dondorici, Florentina, Lica, Elena Emilia, Poamă, Emil, Ionescu, Vasile, Osanu, Octavian, Stoica, Relu, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Gimnasium, București, 2008.
8. Stan, Magda, Vornicu, Cristian, *Istorie: Manual pentru clasa a XII-a*, Editura Niculescu ABC, București, 2015.
9. Bărbulescu, Mihai, Deletant, Dennis, Hitchins, Keith, Papacostea, Șerban, Teodor, Pompiliu, *Istoria României*, Editura Corint Educațional, București, 2014.
10. Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2008.
11. Hitchins, Keith, *România: 1866-1947*, Editura Humanitas, București, 2017.
12. Scurtu, Ioan, *Civilizația românească interbelică (1918-1940)*, Editura Fundației România de Mâine, București, 2008.
13. Bulei, Ion, „*Bunul nostru rege: Ferdinand*”, Editura Meteor Publishing, București, 2017.
14. Dieaconu, Daniel, *Carol al II-lea: un rege, un cult, o camarilă*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2018.
15. Niculescu Bran, Tatiana, *Mihai I, ultimul rege al românilor*, Editura Humanitas, București, 2016.
16. Scurtu, Ioan, *Portrete politice*, Editura Prut Internațional, Chișinău, 2006.
17. Sandu, Traian, *Istoria Gărzii de Fier: un fascism românesc*, Editura Cartier, Chișinău, 2016.